

קול צופיין

קול צפ"ר נשאו קול יחדו ירננו

גיליון 922

ממות מסעי ע"ח השיעור השבועי מיסודו של מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל האל-קי הרב **מרדכי אליהו** זצוק"ל

השיעור נמסר ע"י הרה"ג **שמואל אליהו** הרב הראשי של צפת

המפיט לארץ – ותרעד

וגילו ברעדה

ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד

אנו מסיימים כל תפילה בברכת "עלינו לשבח" שחותמת בפסוק: "ויהי ה' למקל על-כל-הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד". הפסוק הזה הוא חלק מנבואת זכריה שמתארת את הכרת העולם במלכות ה' בימות המשיח באחדות, והיא פותחת בתיאור רעש ורעידת אדמה חזקה ומפחידה: "ונסתם פאשר נסתם מפני הרעש בימי עזיה מקל יחדה. ובא ה' אלהי, כל קדשים עמך" (זכריה יד).

הנביא זכריה מתנבא בתחילת ימי הבית השני ומזכיר את הרעש שהיה בימי עזיה שמלך בבית הראשון. אין סיכוי שמישהו בימי זכריה זכר את הפחד מהרעש מימי עזיה, בוודאי אין סיכוי שמישהו בימות המשיח יזכור. על כן יש לשאול למה זכריה משווה את הבריחה והרעש של ימות המשיח לבריחה ולרעש של ימי עזיה.

פאשר נסתם מפני הרעש בימי עזיה

כדי להשיב על השאלה הזאת צריך לזכור שעזיה היה צאצא של דוד המלך וראוי להמשיך את מלכותו. בימיו הייתה לישראל עוצמה כלכלית וחקלאית. הוא צבר עושר ומקנה רב. "ובימי דרשו אתיה הגליו האלהים". ביצר וחזק את הארץ. "ויצא שמו עד-למרחוק כיהפליא להערן עד כיהוק". בנה צבא חכם וניצח את כל סביבותיו. "ויעש הישר בעיני ה' בכל אשר עשה אמציהו אביו".

יחד עם עוצמתו שהלכה ועלתה, גברה גם גאוותו: "וכחזקתו גבה לבו עד להשחית וימעל בה' אלהיו ויבא אל היכל ה' להקטיר על מזבח הקטרת". על אף שהכהנים המשרתים בבית המקדש מנסים לעצור אותו. "ויבועפו עם הכהנים והערעת זרקה במצחו לפני הכהנים בבית ה' מעל למזבח הקטרת" (דברי הימים ב פרק כו).

רעש – וגילוי המרכבה

בשעה שעזיה מנסה להקטיר קטורת שלא כדון ומצטרע, רועדת האדמה בחזקה, מאיימת לבלוע אותו ואת כל אשר לו ופוגעת בו, כמש כמו שהיה לקרח שניסה להקטיר קטורת שלא כדון (תנחומא צו ג). הרעדה הזאת הניעה את **אמות הספים** של ההיכל, ובית המקדש התמלא עשן. מי שתיאר לנו את הרעש ההוא היה ישעיהו הנביא, שראה את ההיכל בעיניים שונות מאלו שראה אותו עזיה.

"בשנת מות המקל עזיהו ואראה את א-דני ישב על פסא רם ונשא ושוליו מלאים את ההיכל. שרפים עמדים ממעל לו שש כנפים שש כנפים לאחד בשתים יכסה פניו ובשתים יכסה רגליו ובשתים יעופף: וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו" (ישעיה ו א-ג). זו הקדושה שאנו אומרים כמה פעמים ביום (רש"י עמוס א א).

מצד אחד רואה ישעיהו את המרכבה העליונה ואת נוכחות ה' בהיכל, מצד שני רואה ישעיהו את עזיהו המלך מנסה להקטיר קטורת, מצטרע ונזרק לסיים את חייו מצורע בבית הקברות. ההיכל רועד "ויגעו אמות הספים מקול הקורא והבית ימלא עשן" (ישעיה ו ד). במאמר מוסגר נציין, כי זה ממש כפי שהיה אצל יחזקאל (ג, יב), שרואה את השכינה גם הוא מתוך רעש: "ותשאני רוח ואשמע אחרי קול רעש גדול, ברוך כבוד ה' מקומו".

נפילה מקפיצת מדרגה

העובדה שכניסת עזיה וראיית המרכבה של ישעיהו מתרחשים ביחד היא לא מקרית. מישהו מהם גרר את רעהו, ומסתבר שגילוי כבוד ה' הגדול של ישעיהו הוא שהביא את עזיה לחטוא. הוא הביא הרבה אור לעולם, וכשמלך לא נקי כמו עזיה מקבל את האור הגדול הזה, הוא עלול לקפוץ מעל מדרגתו ולעשות טעות.

כך חוטא קרח מתוך גדולה, פיקחות, עושר, רוח הקודש ונושא ארון הברית. מתוך כך הוא קפץ מעל מדרגתו והעז פניו ביחד עם חמשים ומאתים נשיאי עדה קראי מועד אנשי שם" שרוצים להקטיר קטורת בבית המקדש. כאז כן עתה נבקעת האדמה בקול רעש גדול. "וכל ישאל אשר סביבתיהם נסו לקלם פי אמרו פן תבלענו הארץ" (במדבר טו לד).

וכחזקתו גבה לבו

כך קרה לאנשי סדום ועמורה, שגרו במקום טוב ומבורך עד מאוד, כפגן ה' פארץ מצרים באכה צער" (בראשית יג יא). מתוך עושר ושובע זחה דעתם. "הנהיגה ה'הו עון סדם אחותך גאון שבעת-לחם ושלנות השקט היה לה ולבנותיה וידעני ואביון לא החזיקה" (יחזקאל טו). הם מקלקלים את דרכם ונאבדים מן העולם והאדמה מתהפכת עליהם. "ויהפך את הערים האל ואת כל הפקר ואת כל ישרי הערים וצמח האדמה". אברהם רואה אותם מרחוק - "וירא ונהג עלה קיטר הארץ קיטר הכפשו" (בראשית יט) - ובאותו זמן, על ידי אותם מלאכים, הוא מקדים ומתבשר על לידת יצחק אביו.

צדיקים מתרפאין בה, ורשעים נדונין בה

מכל הסיפורים הללו למדנו כי רעש ורעידת אדמה מגיעה כשהגדולה שאלוקים נותן מנוצלת שלא כדון. זאת הסיבה שבגללה זכריה מזכיר לישראל את רעידת האדמה והרעש שהיו בימי עוזיה, כיוון שגם ביום ה' הגדול והנורא יהיה חוזק גדול. מצד אחד יהיו אנשים שיקבלו את אור ה' ויתרוממו לגובהי מרומים, כישעיהו שזוכה לראות את ה' ששוליו מלאים את ההיכל. מצד שני, יהיו אנשים שיקבלו חוזק וימעלו בה'. הנביא מציין אותנו לימים הגדולים האלו, שנהיה מאלה שמתחזקים מהאור הגדול ולא נשרפים ממנו. "אמר רבי שמעון בן לקיש, אין גיהנום לעתיד לבוא. אלא הקדוש ברוך הוא מוציא חמה מנרתקה - צדיקים מתרפאין בה, ורשעים נדונין בה" (נדרים ת.).

של אובא טמיא מתרחשת רעידת אדמה.

שואל רב קטינא בקול: האם יודע אובא טמיא למה האדמה רועדת? שואל אובא טמיא מתוך ביתו בקול גדול: למה אני לא יודע? "בשעה שהקדוש ברוך הוא זכר את בניו ששרויים בצער בין עובדי כוכבים, כביכול, מוריד שתי דמעות לים הגדול, וקולם נשמע מסוף העולם ועד סופו".

הגמרא אומרת שלדעת רב קטינא לא מדובר בדמעות של ה', אלא בכך שה' כפיו סופק זו על גב זו מרוב צער הגלות, שצאמר (יחזקאל כא) "וגם אני אכה כפי אל כפי, והנחתי חמתי". וזו תחילת פעולה לקראת גאולה. רבי נתן אומר: אנה מתאנח, שצאמר "הנחתי חמתי גם והנחמתי". רבנן אמרי: בועט ברגליו, שצאמר (ירמיהו כה) "היידד כדרכים יענה אל כל יושבי הארץ". רב אחא בר יעקב אמר, דחוק את רגליו תחת פסא הכבוד, שצאמר (ישעיהו סו) "כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדם רגלי".

עושה מעשה בראשית

ברכה על הנועות

המשנה במסכת ברכות (נד, א) מלמדת מהן הברכות שמברכים על רעידת אדמה: "על הזיקין (מכבי שביט) ועל הנועות (רעידות אדמה) ועל הברקים, ועל הרעמים, ועל הרוחות, אומר: ברוך ששכחו מלא עולם. על החרים, ועל הגבעות, ועל הימים, ועל הנחרות, ועל המדברות, אומר: ברוך עושה מעשה בראשית".

מקשה הגמרא (נט.) וכי זיקין, זוועות, רעמים, רוחות וברקים הם לא מעשה בראשית? ולמה שלא יברך גם עליהם "ברוך עושה מעשה בראשית"? אומר אביי: כרוך ותני. באמת על כולם מברכים את שתי הברכות הללו ביחד. רבא אומר: "התם (בזיקין, זוועות, רעמים, רוחות, ברקים) מברך תרתי: 'ברוך שכחו מלא עולם ועושה מעשה בראשית'. הכא (הרים, גבעות, ימים, נהרות, מדברות) 'עושה מעשה בראשית' - איכא. 'שכחו מלא עולם' - ליכא".

שתיים ברעדה אחת

הפוסקים חלוקים בשאלה האם בעת רעידת אדמה מברכים את שתי הברכות או ברכה אחת בלבד. דעת הראב"ד בהשגות (פ"ה ה"ד) שבכל רעידת אדמה יברך את שתי ברכות הללו, וכן נראה מדברי רש"י. אבל התוספות כתבו שיברך או "שכחו וגבורתו מלא עולם" או "עושה מעשה בראשית", וכן כתב הרמב"ם וכן פסק השו"ע.

רעדה בנחת או בזעף

אילו מן הברכות עדיפה? בלשון הרמב"ם (ברכות י"ד) משמע שעדיף לברך "שכחו וגבורתו מלא עולם". כי כך היא הצעת המשנה. "ואם רצה מברך עושה בראשית". בלשון השו"ע משמע שיעקר הברכה היא "עושה מעשה בראשית, ואם ירצה יאמר: בא"י אמ"ה שכחו וגבורתו מלא עולם" (שו"ע רכז א).

הנחלת צבי משיב על פי מה שנאמר בתלמוד ירושלמי (ברכות סד ע"ב) בעניין הרוחות, שכאשר הן "באין בזעף" - מברכים "שכחו וגבורתו מלא עולם". אבל "שבאים בנחת" אומר "ברוך עושה בראשית" (וכן פסק מהר"ם י' חביב והביאו הברכי יוסף אות ה').

בבריאת העולם היה העולם רועד כולו

הרה"ג מאיר מזוז שליט"א שאל מפני מה מברכים על רעידת האדמה "שעושה מעשה בראשית", והשיב כי בבריאת העולם היה העולם רועד כולו. "עמודי שמים ירופפו ויתמיהו מגערתו" (איוב כו יא). את הפסוק הזה

סוד גדול
בזמן שיבוא
רעש בעולם
ויקראו זה
הפסוק 'וקרא
זה אל זה
ואמר קדוש
קדוש קדוש
ה' צבאות
מלא כל
הארץ כבודו'
ג' פעמים
וישקוט
הרעש

פי מלך ה' צבאות בהר ציון ובירושלם ונגד זקניו כבוד

על הרעש שיהיה בימות המשיח ויביא גם ברכה גדולה וגם פחד גדול מדברים כמה נביאים. ישעיהו הנביא מתאר כי באותה עת: "ארבות מפורום נפתחו וירעשו מוסדי ארץ". כולם נסים. "ויהי הנס מקול הפחד יכל אל-הפחת והעולה מתוך הפחת לכד בפח". הכול מתנועע. "רעה התרעשה הארץ פור התפוררה ארץ מוט התמוטטה ארץ. נוע תנוע ארץ כשפור והתנוודה כמלוכה וכבד עליה פשעה ונפלה ולא-תסוף קום". כל זה הוא בשביל לנקום בעושי הרשעה. "והיה בינם ההוא יפקד ה' על-צבא הפרום ועל-מלכי האדמה על-הארמה". אבל בסופו של חשבון האור עולה מתוך החושך ומלכות ה' מתגלה. "והפדה הלכנה ובושה החמה כי-מלך ה' צבאות בהר ציון ובירושלם ונגד זקניו כבוד" (ישעיהו כד).

והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי לעיני גוים רבים וידעו פי אני ה'

גם הנביא יחזקאל (לח) מתאר את גילוי מלכות ה' בעיני כל העולם מתוך הרעש. "ביום ההוא יהיה רעש גדול על אדמת ישראל: ורעשו מפני דגי הים ועוף השמים וחית השדה וכל-הרמש הרמש על-האדמה וכל-האדם אשר על-פני האדמה ונהרסו ההרים ונפלו המדרגות וכל-חומה לארץ תפול: וקראתי עליו לכל-הרל חרב נאם א-דני ה' חרב איש באתיו תהיה". החורבן הזה יהיה על כל הגוים שרוצים להחריב את עם ישראל. ומתוך כך מתגלה כבוד ה'. "והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי לעיני גוים רבים וידעו פי-אני ה'".

הרים פדונג נמסו מלפני ה' מלפני אדון כל הארץ

גם דוד המלך מתאר את מלכות ה' מתגלה מתוך הרי געש שמתפרצים ושופכים לבה. יש שמחים במלכות ה', "ה' מלך תגל הארץ ושמחו איים רבים". ויש כאלה שאינם שמחים, עליהם תנוט הארץ. "ה' מלך ירגזו עמים ישב פרוכים תנוט הארץ" (תהילים טז). "אש לפניו ותלהט סביב צריו". זו אש שממסה הרים. "הרים פדונג נמסו מלפני ה' מלפני אדון כל-הארץ" (תהילים צה).

רעש של גאולה

מכאן נבין את הסבר הגמרא (ברכות נט.) על רעידת האדמה שנקראת במשנה זוועות, בגלל הזדעזעות האדמה. וכך מספרת הגמרא: "רב קטינא הוה קא אזיל באורחא. כי מטא אפתחא דבי אובא טמיא, גנח גוהא. אמר, מי ידע אובא טמיא האי גוהא מה? רמא ליה קלא, קטינא קטינא, אמאי לא ידענא?" - רב קטינא עובר ליד ביתו של אובא טמיא, בעל אוב של עצמות שעושה כישוף בעצמות המת. בשעה שעובר רב קטינא ליד ביתו

מביא רש"י בבראשית: "יתחזק הרקיע שאנ"פ שנבראו שמים ביום הראשון עדיין לחים היו וקראו בשני מגערת הקב"ה" (בראשית א ו). מפסוק זה למדה הגמרא במסכת חגיגה (יב.) שהעולם היה הולך ומרחיב עד שגער בו הקב"ה. וכן בגמרא שם על הים, שהיה הולך ומרחיב בבריאת העולם עד שאלוקים עצרו, ע"ש.

"עושה מעשה בראשית" גם בהווה

את דברי חז"ל על הים המרחיב אפשר לראות כשמסתכלים על מפת כדור הארץ, שם רואים כי יש על הגלובוס כמה חלקים שאפשר לחבר אותם כמו פאזל. החוף המערבי של אפריקה, למשל, מתחבר כמעט באופן טבעי לחוף המזרחי של דרום אמריקה, למרות המרחק הרב שביניהם. הסבר חז"ל זה בנוי על האמור ביום השלישי של הבריאה: "וַיֵּאמֶר אֱלֹהִים יְקוּוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד וַתְּרָאָה הַיַּבֵּשׁה וַיְהִי כֵן". לפני כמאה שנים דחו המדענים את ההסבר שנתן המדען אלפרד וגנר על תזוזת היבשות. הם שאלו בבזו: "איך יבשה מפליגה לה בתוך ים של סלעים?".

בחמישים השנים האחרונות התגלה כי באמת היבשות זזות והאוקיינוס האטלנטי מתרחב בכל שנה ב-2.5 ס"מ. ההתרחבות נובעת מנוביעת לבה רותחת בקרקעית האוקיינוסים במקום שנקרא "הבקע העולמי הגדול". בקע שאורכו 80,000 ק"מ והוא הגורם לתנועת היבשות, לרעידות האדמה ולהיווצרות ההרים הגבוהים. אולי זו הסיבה שאנו מברכים על רעידת האדמות בלשון הווה "ברוך עושה מעשה בראשית" כי באמת ה' מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית וגם בעניין זה של חידוש פני האדמה (עיין צ"ח מסכת ברכות דף נד עמוד א).

ויש הרים שמתגדלים ויש הרים שמתמעטים

על רקע זה מפליא ביותר לקרוא מה כתב האר"י ז"ל לפני כ-450 שנה על צמיחת ההרים: "ההרים הם גם כן גוברים וגדלים מיום ליום מעת בריאת העולם" אלא שקשה לראות את הדבר בעין בשר רגילה, כי הוא מתרחש לאט, ורק מי שמתבונן בשים לב רואה אותו. "רק שאין הגידול ניכר בהם ויש הרים שמתגדלים ויש הרים שמתמעטים על דרך שנקרא 'ארץ צבי' שנודעוה ונתמעטה, כן הענין בהרים עצמן כי מתמעטים ומתקצרים" (לקוטי תורה - פרשת עקב). וכן הוא בבקיעות שנמצאים בארץ "כלל הדברים תבנים מעצמן". אפשר שלזה כיוון דוד המלך במזמור "ברכי נפשי" כשקשר בין חידוש פני האדמה לבין רעידותיה במילים: "תִּשְׁלַח רוּחְךָ יִבְרְאוּן וַתַּחֲדַשׁ פְּנֵי אֲדָמָה: יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם יִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו: הַמְבִיט לָאָרֶץ וַתִּרְעַד וַיַּעַבְדְּ הַרִים וַיִּשְׁשֻׁנוּ" (תהילים קד ל-לב). והכול לכבוד ה' יתברך.

מהלכות הברכה

לברך תוך כדי דיבור

כתב השולחן ערוך (רכז סעיף ג) שצריך לברך תוך כדי דיבור לסיום הרעדה, שהוא כזמן שאומרים שלוש או ארבע מילים. ואם "היה יושב בבית הכסא ושמע קול רעם או ראה ברק, אם יכול לצאת ולברך כדי דבור - יצא; ואם לאו - לא יצא". וכתב כה"ח (ס"ק טז) שהוא הדין לרעדת הארץ.

אפילו רעידה שאינה מזיקה

וכתב בשו"ת שבט הקהתי (ח"ה ס' מ"ו) כי מתוך השו"ע והפוסקים משמע שאין צריך שתהיה רעידת אדמה חזקה המסכנת חיי אדם, אלא אפילו על רעידה קלה מברך, אם מורגשת היטב. ויש שלא נוהגים לברך, אבל בסידורו של מרן הרב אליהו כתב לברך בשם ומלכות. ובלבד שברור לו שזה לא בעקבות פיצוץ וכד'. שזה דבר הניכר בנקל.

שתי רעידות שתי ברכות

וכתב כה"ח (רכז ס"ק ג בשם מהר"ם ו' חביב שם, ברכי יוסף אות ו') כי "אם עבר זמן מה בין רעש לרעש דאסח דעתיה מיניה צריך לחזור ולברך אפילו הוא תוך שלשים (יום)". ואם לא הסיח דעתו - לא צריך לברך. וזוהי שונה ברכת רעדת הארץ מברכת ברכים ורעמים. שברכים ורעמים באים בקבוצות, ולכן לא מסיחים מהם דעת, אבל רעדת הארץ לא באה בקבוצות, ואפשר שהרעדה הבאה תהיה כעבור כמה שעות או כמה עשרות שנים. שלא נמצא שום כלי טכני שיודע מראש מתי תהיה רעדת הארץ.

ואספר מעשה פלא שהיה לי עם מרן אבא זצוק"ל, שאמר לי פעם כי לא אבהא אם תהיה רעידת האדמה. התפלאתי מאוד על דבריו, כי ידוע שאין אדם יודע בדרך הטבע על רעידות האדמה קודם שמתרחשות. וסיפרתי את הדברים לחבר שהיה בימים ההם מנכ"ל הטלוויזיה הישראלית. יום אחד אחר כך הייתה רעידת אדמה שאינה מזיקה, בדומה לרעידות שחוונו בימים האחרונים, והתפלאתי על כך שהרב ידע על רעידת האדמה יום קודם שהתרחשה.

וקרא ואמר קדוש וישקוט הרעש

כתב העיב"ץ (מור וקציעה רכז): "מצאתי בס' יוחסין בהוספות של רש"י בלשון הזה 'ועל זה ניבא הנביא ישעיהו ויוענו אמות הסיפים וגו' (ישעיהו ו' ד), וקרא פסוק וקרא זה אל זה (שם ג) ואמרו כי סוד גדול במונ' שיבוא רעש בעולם ויקראו זה הפסוק 'וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו' ג' פעמים וישקוט הרעש".

בעת הרעש נוהגים לומר פסוק שמע ישראל

וכתב כה"ח (סימן סא ס"ק ז): "בעת הרעש נוהגים לומר פסוק שמע ישראל, וטעמא נראה שאם ח"ו נגזר על שונאיהם של ישראל שימותו במפלת הרעש ח"ו שתצא נשמתם באחד". וכן כתב הרב המקובל מהר"ש ניניו ז"ל בהקדמת ספרו אמת ליעקב: "וכששמעתי הרעש, הנחתי ידי על ראשי וכפפתי קומתי וסגרתי עיני ואמרתי שמע ישראל וגו'".

ותמה הרב פתח הדביר למה אומרים "שמע ישראל וגו'" ולא מברכים כפסק השו"ע, ואולי אומרים כן מחמת פחד שחוששים שהגיע יומם ולכן אומרים "שמע ישראל" לקבל עול מלכות שמים, וכמו שנוהגים ביציאת הנשמה. כך כתב הרב חיים פלאג'י (תוכחת חיים, תשא דף ק"א) סדר לימוד לעת הרעש "תבך יאמר פסוק שמע ישראל וגו', ברוך שם וכו', וקרא זה אל זה וכו'" (עיין שו"ת וישב הים חלק ג סימן ד).

עוד הביא בכה"ח שם כי אם לפעמים נמשך הרעש, כופלין ומשלשין את שמע ישראל, ושמעתי מפקפקים בזה, כי אסור לומר שמע שמע כמה פעמים. ולכן הציע לומר בין אחד לאחד פסוק "ה' הוא האלהים" דגם זה הוא יחוד השם עי"ש. ולמעשה יאמר "שמע ישראל" רק אחרי שמברך.

גילוי מלכות
ה' בעיני כל
העולם יהיה
מתוך הרעש.
מתוך
החורבן
שיבוא על
כל הגוים
שרוצים
להחריב את
עם ישראל,
יתגלה כבוד
ה'

מתענים ומתריעין עליהם

גוזרים תענית על הרעש

בשולחן ערוך (תקעו סעיף ד) מובא כי בעת הרעש החזק מתענים ותוקעים בחצוצרות. "וכן על הרעש ועל הרוחות שהם מפילים הבנין והורגים, מתענים ומתריעין עליהם". ובכה"ח (תקעב א) כתב שלא מחכים כמו בתעניות גשמים אלא גוזרים מיד. "בצרה שחיי אדם תלוי בה מנגד ממש כגון אם נשמע רעש גדול פעם אחר פעם ויש לירא שמא ח"ו תהא ביתם קברם הר"ן גם כן מודה בכי הא דאין מעצור להמתין, וכן עשיתי מעשה וסמכתי גם כן על מה שראיתי במגן אברהם דבמקום דלא שכחי מפקיעי שערים אפשר שמותר. נהר שלום".

לא הזיק מפולת בירושלים

ובכה"ח (תקעו ס"ק נו) הביא משם הרב רבי מיוחס רפאל, שהיה הרב הראשי לארץ ישראל (בספרו פרי האדמה חלק ד' דף ו' ע"א), כי "בירושלים עיר הקודש ת"ו אין גוזרין תענית צבור על הרעש ומפולת כי לא הזיק מפולת בירושלים. אמנם עשו בכי ומספד כי הרעש הזיק בערים אחרות.

ובשנת התרפ"ז (1927) י"א לחודש תמוז היה רעש גדול בירושלים ת"ו ובכל סביבותיה, ונהרסו כמה כותלים ומהם נתרועעו, והיה ניסים ונפלאות שלא נפקד אחד בירושלים ת"ו, רק בכפרים נעשה הריסות גדולות ומתו כמה עכו"ם, לא תקום פעמיים צרה, וה' שמור ישראל, והיה פלא בעיני הרואים והאמינו בה' גם ההולכים על פי הטבע והעידו כי יד ה' עשתה זאת".

מרת אבא זצוק"ל הביא (שו"ת מאמר מרדכי כרך ג קדושת ארץ ישראל סימן ב) את דברי החיד"א בפירושו חסדי אבות (שם), "ודע דבאבות דרבי נתן פ' ל"ה אמרו: לא היתה מפולת בירושלם מעולם. וזה שנים רבות ששמעתי בעה"ק ירושלם תוב"ב כי מהריט"ץ בספר מגן אבות כ"י פ"א אבות דר"ן פירש שלא היתה מפולת מרעש. עד כאן שמעתי".

רעה לשם עלייה

ממשיך החיד"א וכותב: "וכן ראינו בשנת התק"ך שבעוה"ר בליל ט' חשוון היה רעש בעה"ק צפת ת"ו ומתו ברעש כמה נפשות מישראל וכמדומה כמו קס"ה נפשות, ובלילה עצמה היה הרעש חזק בעה"ק ירושלם תובב"א והתמידו הרעשים כמעט כל החורף. וברוך ה' שלא אירע שום מפולת אף שהיו רעשים רבים וחזקים ואיש לא נעדר. ברוך האל המושיע".

וכאשר היה רעש בצפת התחילו האנשים לברות, וחשבו לברוח לירושלים, אך חששו שמא גם בירושלים יהיה רעש. אמרו להם: בירושלים יש חזקה שהרעש אינו מזיק, שהרי לא הזיק נחש ועקרב ולא זיק הרעש בירושלים. ובוודאי אחרי שאמר החת"ס בהספד על הרוגי הרעש מצפת בשנת תקצ"ז, כי אפשר וזה היה רמז לעלות להתיישב בירושלים ולא לפחד. על כן עלו רבים והתיישבו בירושלים בלי חשש והצליחו.

אהדות למניעת רעש

הרב רבי חיים אלפנדר ע"ה, שהיה בצפת ובטבריה, אמר: ריבוננו של עולם, אנחנו רוצים לצרף את צפת וירושלים שהרעש לא יזיק. ועשו תקנה לאחד את צפת וטבריה לעיר הקודש בירושלים ובחברון שלא יזיק הרעש. ואכן מאז הרעש לא הזיק בצפת ובטבריה.

כן כתב האדמו"ר מאבריש (בספר בת עין, ליקוטים), שגר בצפת ולא הסכים לעזוב אותה אחרי הרעש, כי בגמרא כתוב ששאלו תלמידיו את רבי יוסי בן קסמא אימית בן דוד בא? אמר להם: כשיפול השער הזה ויבנה ויחזור ויפול ויבנה ויחזור ויפול ולא יספיקו לבנותו עד שבן דוד בא ע"כ. ואמר כי שער"י אותיות רע"ש גם בגימטריא צפ"ת וזה כמה שנים שהייתה רעש גדול ב' פעמים בארץ ונהרגו כמה נפשות ר"ל. ואמר שזהו נפילה אחרונה ועד שלא יספיקו לבנותו בן דוד בא.

לא ייגעו לריק ולא ילדו לבהלה פי זרע ברוכי ה'

על סמך דבריו תרמו רבים לשיקום צפת, ועוד עלו רבים ובאו להתיישב בצפת ובארץ ישראל כולה, שמאז נפתחו השערים הסגורים של ארץ ישראל. "ובנו בתים וישובו, ונטעו כרמים ונאכלו פריהם לא ייגעו לריק ולא ילדו לבהלה פי זרע ברוכי ה' המה וצאצאיהם אתם", ותפילתם תישמע "יהיה סרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע". ויהיה שלום בארץ, "ואב וטלה ירעו כאחד ואריה פגקר יאכל תבן ונחש עפר לחמו לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי אמר ה'". אמן ואמן.

סיפורים על הרב זצ"ל

ספרייה ניידת

סיפר הרב זצ"ל: היה גאון בארם צובה ושמר רבי אברהם ענתבי ע"ה, והוא חיבר את הספר "יושב אוהלים" ועוד ספרים רבים. ועל שום מה נקרא שם ספרו "יושב אוהלים"? אלא שפעם הייתה בעירו רעידת אדמה, וכל התושבים ברחו והלכו למקום אחר והתיישבו שם באוהלים, וכך עשה גם הוא. אך דבר זה לא מנע ממנו להמשיך ולעסוק גם שם בתורה על אף שלא היו לו שם כל ספריו, ויתירה מכך, לא רק שעסק בלימוד התורה, אלא גם לא נמנע מלחדש שם חידושים ולכתוב אותם על ספר. הפלא הגדול היה כשהספר הודפס והתפרסם, ואלו ששמעו כי חיבר את הספר במדבר בדקו אחריו ומצאו כי בכל המקורות שכתב מזיכרונו לא נפלה אף לא טעות אחת. ויהי הדבר לפלא גדול בעיני כל הרואים זאת.

קניין רוהני

סיפר הרב זצ"ל: פעם בא אלי יהודי חשוב מארצות-הברית שחשב לקנות בתים ונכסים רבים בארץ ישראל. העסקה המוצעת הייתה בסכום ניכר וגדול והוא חשש, ועל כן ביקש עצה וברכה. אמרתי לו שיש ערך גדול לקנות ולחזק את יישוב הארץ והגרים בה. עיני העמים נשואות לכל דבר שקורה בארץ ישראל, ובמיוחד למתיישבים בה. ועוד, כי לפי גודל מעלתה ויישובה, כך גודל ההתנגדות של אומות העולם. לכן חשוב לחזק אותה ואת היושבים בה. עוד אמרתי לו, כי חשוב לשלל יהודי מארצות-הברית ומשאר מדינות העולם, יהיו נכסים וכספים בארץ ישראל. אם יום אחד הוא ירגיש שהאדמה בוערת מתחת רגליו בארץ העמים, אם הוא לא יוכל להוציא כספים ממקום מושבו, אם הוא ירגיש יום אחד שחור"ל היא לא הבית שלו והעם היושב שם הוא לא העם שלו, הוא ידע להגיע לארץ ישראל - הבית הטבעי שלו. המקום שבו נמצאים הנכסים שלו. כך הוא יבוא למקום מסודר.

אך עיקר העיקרים שאמרתי לו הוא, שכל קניין בארץ ישראל הוא קניין רוהני גדול. פתחתי לו את חומש בראשית, בפסוקים המדברים על יעקב שקנה חלקת אדמה בארץ ישראל. והכתוב אומר עליו (בראשית לג יט): "יָקַן אֶת חֶלְקֵת הַשָּׂדֶה". והראיתי לו דבר פלאי ביותר המופיע בדברי האבן-עזרא שם: "והזכיר זה הכתוב, להודיע כי מעלה גדולה יש לארץ ישראל. ומי שיש לו בה חלק - חשוב הוא כחלק עולם הבא".

אותו יהודי מארצות-הברית התחזק מאוד מדברי האבן-עזרא הללו, והחליט לבצע את העסקה הגדולה הזאת מיד. אחרי ההחלטה הזאת גמלה בלבו עוד החלטה חשובה. הוא אמר בלבו - אם מעלתה של הארץ הזאת היא כל כך גדולה, למה שרק חלק מרוכשי יהיה בארץ ישראל? אבוא אני בעצמי עם כל משפחתי ורוכשי לארץ הקדושה הזאת!

תשובה כהלכה

אתה תקום. האם בתקון לאה צריך להמשיך לשבת על הרצפה או לקום? יושבים על הרצפה עד שמגיעים ל"תקום תרחם ציון תבנה חומות ירושלים". ובאומרו "תקום" יכוון שהקב"ה יקים אותן מנפילתן. לפיכך אם אמר גם תיקון רחל יקום מהארץ באומרו "תקום" (סידור הרש"ש). **לא טוב היות האדם צליל.** למה זה כל כך חשוב להתחזק? אני לא חצה להתבלבל מכל תרבות המערב, וחצה לחזק בי את הרצון הזה. אם את זוכה להתחזק עם האדם הנכון - זה טוב. זה שמח. אפשר להביא לעולם חיים. רק כשחיים יחד אפשר להגיע למיצוי האמיתי. ובאמת אלוקים ברא אותנו כך שאחרי שאנחנו מתחננים נהיה שלמים, אחרת לא טוב לנו כי אנחנו לא ממלאים את הייעוד שלנו. זה כל כך חשוב. עד שאפשר אף למכור ספר תורה בכדי שיהיה כסף לצרכי החתונה, וכל זאת כי בניית בית יהודי קדוש היא תכלית קיום התורה ותכלית קיום העולם. **צפייה לא נצמחה.** האם מותר ללכת לצפות במשחקי כדורגל וכדורסל? ספורט נועד לבריאות, ולא לצפייה שהיא העברת זמן ללא שום תועלת אמיתית.

להזמנת ספרי מרת הרב מרדכי אליהו זצ"ל | **02-6521195** | **לשכת הרב** | **שמואל אליהו** | **המעוניינים לקבל את העלון במייל או מידע על שיעורים נא לשלוח** | **פרטים במייל** **harav52@gmail.com** או **058-4525200 sms**

האחים דויטש
תעשיות טקסטיל
איזור התעשייה קרית מלאכי

קונדיטוריה
האחים עיני
בני ברק. כשרות להדהרין
איכות ועבודה עברית

בית הדין לדיני ממונות
"דרכי הוראה"
בבית המדרש של מרת הראשל"צ זצוק"ל
טל. 02-6514399 פקס. 02-6536842

הפצת "קול צופיך"
הפצה שבועית של
עלוני פרשת שבוע
לבתי כנסת
בכל רחבי הארץ
יוסי בן-דוד 03-6106329
B0528908518@gmail.com

שיווק ענפות בכשרות מהודרת
עם כל החומרות וההידורים של
בד"ץ "דרכי הוראה"
מיסוד של מרת הרב מרדכי אליהו זצוק"ל
בראשות בני הרב יוסף אליהו זצוק"ל
ובפיקוח בני הרב יוסף "דרכי הוראה לרבנים"
15-995-995-79 058-6316969